

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

Д.е.н., проф. Лоханова Н. О.

(підпис)

“ _____ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 - Облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Організація обліку та контролю виробничих запасів у системі управління підприємствами (на прикладі ТОВ «Одеспродукткомплекс»)»

Виконавець:

студентка 4 курсу Центру заочної форми
навчання, група _____

Зорило Інна Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Белінська Ольга Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗАПАСІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
1.1. Виробничі запаси як об'єкт обліку: поняття, визнання, класифікація.....	5
1.2. Нормативне регулювання оцінки запасів у системі обліку.....	11
1.3. Документальне оформлення руху виробничих запасів і організація їх складського обліку.....	18
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ЗАПАСІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТОВ «ОДЕСПРОДУКТКОМПЛЕКС»	30
2.1. Загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства	30
2.2. Формування синтетичного та аналітичного обліку запасів на ТОВ «Одеспродукткомплекс».....	34
2.3. Інвентаризація запасів як чинник достовірного бухгалтерського обліку підприємства.....	39
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	48
3.1. Фінансовий аналіз ефективності використання запасів.....	48
3.2. Організація внутрішнього контролю запасів у сучасних умовах господарювання.....	53
3.3. Напрями поліпшення обліку і контролю запасів у системі управління вітчизняних підприємств.....	60
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

Актуальність теми. За сучасних умов розвитку економіки ефективне управління матеріальнотехнічним забезпеченням стає основою успішного розв'язання проблеми виробництва – задоволення потреб виробництва в матеріалах з максимально можливою економічною ефективністю. Тому особливої уваги потребує розв'язання проблеми управління і раціональної організації матеріально-технічного забезпечення підприємства, підґрунтям якої є ефективний облік і контроль виробничих запасів як ключових складових загальної системи управління виробничим процесом.

Теоретичні та методологічні засади обліку та аудиту виробничих запасів розглядалися та продовжують досліджуватися у наукових працях вітчизняних та за рубіжних вчених. Так, вагомий внесок у розвиток теоретико-методичних засад обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів підприємства зробили вітчизняні вчені: Ф. Бутинець, С. Голов, М. Должанський, В. Завгородній, С. Зубілевич, Т. Камінська, Я. Крупка, П. Куцик, М. Корягін, А. Макаренко, Є. Мних, Г. Нашкерська, В. Сопко, та інші. Проблема методики обліку виробничих запасів приділяли увагу також зарубіжні вчені: М. Джиллінгем, М. Ліндерс, А. Стерлігова, Дж. Р. Сток, Д. Уотерс, Дж. Шрайбфедер та інші. Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових і практичних розробок, проблемні питання обліку та контролю запасів залишаються актуальними.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в розкритті теоретико-прикладних аспектів бухгалтерського обліку і контролю запасів у системі управління вітчизняних підприємств.

Для досягнення означеної мети в процесі дослідження було поставлено такі завдання:

- розглянути нормативну регламентацію обліку та контролю запасів;
- розкрити сутність поняття «запаси», їх класифікацію та оцінку;
- розглянути первинну документацію при здійсненні операцій з запасами;

- дослідити порядок формування синтетичного і аналітичного обліку запасів на ТОВ «Одеспродукткомплекс»;
- проаналізувати ефективність використання запасів на ТОВ «Одеспродукткомплекс»;
- дослідити систему внутрішнього контролю операцій з запасами на вітчизняних підприємствах;
- визначити напрямки вдосконалення обліку та контролю запасів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку і контролю запасів на ТОВ «Одеспродукткомплекс». Предметом дослідження виступає теоретико-прикладні аспекти обліку і контролю запасів на вітчизняних підприємствах.

Методи дослідження. Дослідження системи обліку та контролю запасів відбувалося на підставі системного підходу з використанням загальнонаукових методів: індукції, дедукції, аналізу та синтезу, групування й порівняння, конкретизації. Для обробки облікових даних у роботі застосовувались такі методичні прийоми: огляд, перевірка, розрахунки, аналітичні групування, аналіз, узагальнення, зіставлення, підрахунок.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, організації та методики обліку й контролю запасів, законодавчі акти, нормативно-правові документи, довідкові, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації, статистичні дані, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, інструктивні матеріали, первинна документація, облікові реєстри та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

Правильна організація бухгалтерського обліку та контролю запасів є необхідною умовою для успішної діяльності підприємства. Дослідження запасів для ефективного управління господарським процесом у сучасних умовах діяльності дозволить керівництву підприємства отримувати якісну та повну інформацію. Тому розкриття питань удосконалення обліку та контролю використання запасів на сучасному етапі є актуальними, що і визначило тему кваліфікаційної роботи.

Для досягнення мети у роботі досліджено теоретичні аспекти обліку запасів, їх сутність, класифікація, оцінка на дату їх оприбуткування та на дату складання балансу. Розглянуто документальне оформлення надходження та руху запасів, проаналізовано основні первинні документи, які використовуються підприємством при здійсненні операцій з запасами. У процесі роботи досліджено порядок формування аналітичного та синтетичного обліку запасів, їх взаємозв'язок. Доведено, що інвентаризація запасів є дієвим чинником достовірного бухгалтерського обліку підприємства

До недоліків документального забезпечення можна віднести застосування підприємством довільних форм первинної документації, що призводить до певного дублювання бухгалтерської інформації, несвоєчасного складання документів, трудомісткості при обробці.

У процесі визначення ефективності використання запасів підприємства на підставі даних фінансової звітності проаналізовано наявність та види запасів на ТОВ «Одеспродукткомплекс» та встановлено, що на підприємстві спостерігається незначне збільшення сировини і матеріалів, товарів, готової продукції та нечисленне зниження запасних частин. В цілому загальна сума запасів збільшилася на кінець 2019 року в порівнянні з 2018 роком на 24 %. Для досягнення оптимальності структури запасів, треба розраховувати потребу у

запасах, налагодити стабільні договірні зв'язки з партнерами, належно забезпечити організацію виробничого процесу.

У періоді дослідження матеріаломісткість, яка прямо пов'язана з конкурентоспроможністю виробництва, декілька збільшилася, а матеріаловіддача, яка є обернено пропорційною величиною до матеріаломісткості, зменшилася. Частка прибутку від основної діяльності у розрахунку на 1 грн. матеріальних витрат має позитивну тенденцію до збільшення.

На підприємстві існують резерви збільшення обсягу виробництва за рахунок зниження матеріаломісткості виробленої продукції (робіт, послуг). Для цього слід переглянути норми витрат сировини та матеріалів у бік їх зменшення та здійснювати пошук дешевих та якісних джерел постачання сировини.

Отже, використання результатів аналізу допоможе підприємству більш раціонально використовувати наявні матеріальні ресурси, знаходити внутрішні резерви для збільшення виробництва продукції (робіт, послуг) за рахунок зменшення матеріальних витрат на одиницю продукції (робіт, послуг). В цілому така аналітична робота сприятиме забезпеченню ощадливого вживання запасів, їх збереженню, підвищенню ефективності їх використання у господарській діяльності підприємства.

У процесі роботи розглянуто теоретичні та прикладні аспекти внутрішнього контролю запасів. Визначено основні завдання, етапи контролю запасів на підприємстві та джерела контролю запасів. Розглянуто типові помилки внутрішнього контролю обліку запасів.

Запропоновано шляхи удосконалення обліку виробничих запасів підприємств, такі як:

- створення загальнодержавної бази стосовно середніх цін на ринках на розповсюджені види активів;
- впровадження обґрунтованої класифікації запасів, яка подолає складність віднесення запасів до певної групи;
- визначення достовірної оцінки виробничих запасів при їх списанні;

– підвищення рівня інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств шляхом автоматизації робочих місць складських працівників та бухгалтерії;

– створення взаємопов'язаних узгоджених систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю запасів.

Отже, чітко налагоджений бухгалтерський облік та контроль своєчасно забезпечує користувачів необхідною повною та достовірною фінансовою та іншою економічною інформацією для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нестеренко Ж. К. Бухгалтерський облік промислових підприємств: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 311 с.
2. Єлець О. П., Мілаєнко Я. Є. Зміст матеріально-технічного забезпечення підприємства. URL : http://confcontact.com/2015_04_25/2/2_elets_milaenko.html
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246, із останніми змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 379 від 16.09.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL : **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2, із останніми змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 6 від 14.01.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07?lang=uk>
6. Фінансовий облік-1 (частина I): навч. посіб. / За ред. Максимової В. Ф. Одеса: ОНЕУ, 2013. 436 с.
7. Пушкар М. С., Чумаченко М. Г. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація : монографія. Тернопіль: Карт-Бланш, 2011. 336 с.
8. Ольховик О. Малоцінка буває різна, або МШП і МНМА. *Податки & бух облік*. 2018. № 61. URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/july/issue-61/article-38256.html>
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р., № 163 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.
10. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/851-15>
11. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з

обліку сировини та матеріалів: Наказ Міністерства статистики України № 193 від 21.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96>

12. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.

13. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 600 с.

14. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI/ Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17>

15. Омельницька З. Рух запасів: оформляємо первинні документи. *Баланс*. № 19 (1892), 04.03.2019 р. URL : <https://balance.ua/files/global/2019-Balance-19-p3-12-UA.pdf>

16. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів: Наказ Міністерства статистики України від 22.05.1996 р. № 145. URL : **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**

17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**

18. Подмешальська Ю. В., Зайберт Є. К. Облік виробничих запасів. *Ефективна економіка*. №3/2018. URL : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/71.pdf.

19. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879, із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів України № 868 від 04.10.2016 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

20. Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій: постанова Держкомстату СРСР № 241 28.12.1989 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v0241697-89>

21. Щодо чинності постанови Держкомстату СРСР від 28.12.1989 р. № 241: Лист Державного комітету статистики України від 30.01.2003 р. № 03-04-05/18 URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v5_18202-03

22. Форми документів для обліку результатів інвентаризації. *Головбух*. URL: <https://www.golovbukh.ua/rezultaty-inventaryzatsii>

23. Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації: Наказ Міністерства фінансів України від 17.06.2015 р. № 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0788-15>

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р., із останніми змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

25. Амброзьяк Н., Вороная Н, Нестеренко М, Чернишова Н. Готуємося до інвентаризації. *Податки & бухоблік*, 2018/№94 URL:<https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/november/issue-94/article-40774.html>

26. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. № 116, із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінетом Міністрів України № 1253 від 07.12.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF>

27. Артюх О. В., Семенюк К. А. Нестача запасів: проблемні аспекти обліку і контролю. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.: ОНЕУ, 2018. С. 169-171.

28. Томчук О., Кулик Л. Аналіз ефективного використання виробничих запасів підприємств. URL: <http://sophus.at.ua/publ/2013>

29. Рабоконь Ю. С., Томчук О. Ф. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві. *Фінанси, облік, банки* 2019. № 1 (24). С. 76-86.

30. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник. К. 2005. 426 с.

31. Добрянська М. В. Аналіз запасів виробничих підприємств і вироблення пропозицій щодо їх ефективного використання в ринкових умовах. *Науковий*

вісник НЛТУ України. Вип. 22.7. 2012. С.175-180.

32. Воронко Р. М. Внутрішній контроль як невід’ємна складова системи управління підприємств та організацій споживчої кооперації. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Вип.1 (45). Т. 2. 2015. С. 376-381.

33. Поліщук О. М. Сутність контролю виробничих запасів. *Економічні науки*. Облік і аудит. Уманський національний університет садівництва. №7. URL: <http://www.rusnauka.com/pdf/238202.pdf>

34. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності : навчальний посібник / В. М. Мурашко та ін. ; за заг. ред. П. В. Мельника. Київ : ЦУЛ, 2003. 311 с.

35. Пальчук, О. В., Нечай Н. М. Проблеми формування облікової політики виробничих запасів машинобудівних підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Серія: *Економічні науки*. 2014. Вип. 25 С. 426–434.

36. Виноградова М. О., Жидєєва Л. І. Аудит [текст]: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.

37. Яценко В. М., Пронь Н. О. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Серія «Економічні науки» 2009. № 22(2). С. 3–7.

38. Бондаренко Н. Н., Симон А. С. Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. С. 97-100. URL : **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**

39. Смалій Ю. О., Бенчак В. І., Польова Т. В. Удосконалення обліку та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2019/

40. Світлична В. Ю. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України. URL : http://www.economyconfer.com.ua/full_article/716 (дата звернення: 15.10.2019)